

Nr ewid. 163/2012/P/11/126/LBY
LBY-4101-01-00/2012

Informacja o wynikach kontroli

ORGANIZACJA I FINANSOWANIE TURNUSÓW REHABILITACYJNYCH W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

1. WPROWADZENIE.....	5
1.1. Temat i numer kontroli.....	5
1.2. Uzasadnienie podjęcia kontroli	5
2. ZAŁOŻENIA KONTROLI	6
3. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI.....	7
3.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	7
3.2. Uwagi końcowe	8
4. INFORMACJE SZCZEGÓŁOWE.....	10
4.1. Uwarunkowania	10
4.2. Wyniki kontroli.....	11
4.2.1. Wyniki kontroli PCPR	12
4.2.2. Wyniki kontroli organizatorów	17
4.2.3. Wyniki kontroli ośrodków	19
5. INFORMACJE DODATKOWE	20
5.1. Organizacja i metodyka kontroli	20
5.2. Przebieg kontroli	20
5.3. Finansowe rezultaty kontroli	21
5.4. Kontrole rozpoznawcze	21
5.5. Zawiadomienia o nieprawidłowościach uzasadniających podejrzenie popełnienia czynów, za które ustawowo przewidziana jest odpowiedzialność.....	22
6. ZAŁĄCZNIKI.....	23

Wykaz stosowanych skrótów i pojęć

centrum pomocy lub PCPR	powiatowe centrum pomocy rodzinie lub miejski ośrodek pomocy rodzinie;
organizator	organizator turnusu rehabilitacyjnego;
ośrodek	ośrodek, w którym odbywają się turnusy;
PFRON lub Fundusz	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
rozporządzenie	rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych ¹ ;
turnus	zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączona z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu;
ustawa	ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ² ;
ustawa o NIK	ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .

¹ Dz. U. Nr 230, poz. 1694.

² Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 ze zm.

³ Dz. U. z 2012 r., poz. 82.

1.1 Temat i numer kontroli

Organizacja i finansowanie turnusów rehabilitacyjnych w województwie kujawsko-pomorskim (P/11/126).

1.2 Uzasadnienie podjęcia kontroli

Kontrolę przeprowadzono z inicjatywy własnej NIK. Temat kontroli mieścił się w ramach priorytetowego kierunku kontroli przyjętego w NIK na lata 2009–2011: *Państwo sprawne i przyjazne obywatelowi*. Podjęcie kontroli planowej uzasadniały wyniki kontroli rozpoznawczej przeprowadzonej przez Delegaturę NIK w Bydgoszczy w latach 2010–2011 w 3 centrach pomocy, u 2 organizatorów i w 2 ośrodkach. W toku tej kontroli stwierdzono wiele istotnych nieprawidłowości dotyczących przyznawania osobom niepełnosprawnym dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz realizacji tych turnusów przez organizatorów lub w ośrodkach nieposiadających stosownych uprawnień.

Kontrola została przeprowadzona:

- w powiatowych centrach pomocy – na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 2 tej ustawy, tj. legalności, gospodarności i rzetelności;
- u organizatorów i w ośrodkach – w zależności od statusu tych jednostek, na podstawie art. 2 ust. 2 lub ust. 3 ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 2 lub ust. 3 tej ustawy, tj. legalności, gospodarności i rzetelności lub legalności i gospodarności.

Zdjęcie nr 1

[Dywan kwiatowy w parku solankowym uzdrowiska Inowrocław](#)

Źródło: Zdjęcia z zasobów własnych NIK

2 ZAŁOŻENIA KONTROLI

Kontrolę przeprowadzono na terenie województwa kujawsko – pomorskiego, w 5 powiatowych centrach pomocy, u 5 organizatorów turnusów rehabilitacyjnych oraz w 5 ośrodkach, w których odbywały się turnusy. W przypadku 2 podmiotów tematyka kontroli obejmowała realizację obowiązków zarówno organizatora, jak i ośrodka.

Głównym celem kontroli było dokonanie oceny prawidłowości organizowania, realizacji i finansowania turnusów rehabilitacyjnych jako jednej z dwu⁴ podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

W szczególności kontrolą objęto:

- w centrach pomocy:
 - prawidłowość stosowanych procedur kwalifikowania osób niepełnosprawnych do udziału w turnusach oraz przyznawania tym osobom dofinansowania kosztów uczestnictwa w turnusach ze środków PFRON;
 - skuteczność nadzoru sprawowanego nad organizatorami turnusów i ośrodkami przyjmującymi grupy turnusowe;
- u organizatorów:
 - prawidłowość organizacji turnusów, a w szczególności zagwarantowanie ich niepełnosprawnym uczestnikom bezpiecznych warunków pobytu;
 - prawidłowość przebiegu turnusów, stopień realizacji programów turnusów i efektywność prowadzonej w trakcie turnusów rehabilitacji społecznej ich uczestników;
- w ośrodkach:
 - warunki pobytu na turnusie i ich dostosowanie do rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczestników turnusu;
 - stan zaplecza do prowadzenia rehabilitacji i realizacji programów turnusów.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2010 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych (30 kwietnia 2012 r.).

⁴ Drugą podstawową formą aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych jest ich uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej – art. 10 pkt 1 ustawy.

3.1 Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie realizację zadań dotyczących rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych prowadzonej w formie turnusów rehabilitacyjnych. Turnusy, będące jedną z podstawowych form rehabilitacji społecznej, obok warsztatów terapii zajęciowej, w wielu przypadkach przeprowadzane były z pominięciem lub przy marginalnym udziale elementów tej rehabilitacji. W konsekwencji, pobyt na turnusie rehabilitacyjnym jedynie nieznacznie różnił się od pobytu na typowym, leczniczym turnusie sanatoryjnym, bądź też przybierał formę pobytu wypoczynkowego.

Na taką sytuację wpłynęło postępowanie organizatorów, którzy nie w pełni wywiązywali się z ustawowego obowiązku realizacji specjalistycznych programów turnusów, gdyż:

- nie realizowali przewidzianych w programach zajęć kulturalno-oświatowych,
- organizowali wspólne zajęcia dla uczestników turnusów rehabilitacyjnych oraz osób przebywających w ośrodkach na turnusach sanatoryjnych, co skutkowało ograniczeniem ustalonego w programach wymiaru tych zajęć,
- nie zapewniali wymaganej kadry turnusu, odpowiedzialnej za prawidłową i pełną realizację programów,
- nieprawidłowo dokumentowali lub nie dokumentowali przebiegu turnusów.

Jednocześnie pasywna postawa centrów pomocy, które przekazywały organizatorom środki PFRON przeznaczone na dofinansowanie turnusów, skutkowało niewypełnianiem przez organizatorów obowiązków związanych z przeprowadzaniem turnusów. Przejawem braku nadzoru centrów pomocy nad organizatorami i ośrodkami, w których odbywały się turnusy, było:

- niepodejmowanie kontroli organizatorów i ośrodków,
- akceptowanie składania przez organizatorów niekompletnych informacji o przebiegu turnusu, często pozbawionych opisu efektów rehabilitacji społecznej prowadzonej na turnusie.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie, niezgodny z obowiązującymi przepisami, sposób kwalifikowania osób niepełnosprawnych do udziału w turnusach przez centra pomocy oraz działania podejmowane w związku z przyznawaniem tym osobom dofinansowania do uczestnictwa w turnusach⁵. Podstawą tej oceny było:

- nieprzestrzeganie obowiązujących zasad i warunków przyznawania dofinansowania,
- nieuprawnione ograniczanie prawa osób niepełnosprawnych do swobodnego wyboru organizatorów i ośrodków realizujących turnusy,
- brak weryfikacji danych dotyczących uprawnień organizatorów i ośrodków do przyjmowania grup osób niepełnosprawnych z określonymi dysfunkcjami lub schorzeniami,
- nieuprawnione zaniżanie wysokości dofinansowania,
- brak udziału pracownika socjalnego przy ocenie sytuacji społecznej osoby niepełnosprawnej i jej potrzeb rozwijania umiejętności społecznych.

Centra pomocy, realizując projekty finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, obejmujące również turnusy rehabilitacyjne, bezprawnie faworyzowały uczestników tych projektów. Zasadą było, że osoby niepełnosprawne uczestniczące w projektach unijnych automatycznie uzyskiwały dofinansowanie uczestnictwa w turnusie ze środków PFRON. Część wsparcia finansowego

⁵ Skontrolowane centra pomocy wydatkowały na dofinansowanie turnusów łącznie 995,5 tys. zł. Kwota stwierdzonych nieprawidłowości finansowych wyniosła 274,3 tys. zł.

dla niepełnosprawnych uczestników turnusów została przyznana z naruszeniem prawa, tj. przy zastosowaniu nieprawidłowych kryteriów albo osobom nieuprawnionym.

Negatywną ocenę uzasadniają również stwierdzone przypadki korzystania przez pracowników PCPR z usług organizatora w warunkach wywołujących podejrzenie o interesowność.

NIK pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, ocenia działalność organizatorów turnusów polegającą na doborze ośrodków oraz zabezpieczeniu turnusów od strony organizacyjnej, technicznej i kadrowej. Pozytywnie ocenione zostały również ośrodki przyjmujące grupy turnusowe, zwłaszcza pod względem standardu pobytu, likwidacji barier architektonicznych oraz dostosowania obiektów do rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczestników turnusów.

3.2 Uwagi końcowe

Kontrola ujawniła niedoskonałości w systemie organizacji i finansowania turnusów rehabilitacyjnych, przede wszystkim na etapie kwalifikowania osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w turnusach skutkujące niepełną realizacją celu ustawowego, polegającego na rozwijaniu umiejętności społecznych osób niepełnosprawnych. Rozpatrując wnioski o dofinansowanie pobytu na turnusie pracownik socjalny PCPR, który jest zobowiązany do dokonania oceny sytuacji społecznej oraz faktycznych potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie rozwijania umiejętności społecznych, nie dysponuje żadną dokumentacją określającą potrzeby tych osób. W rezultacie kwalifikowanie do udziału w turnusach odbywa się wyłącznie na podstawie orzeczeń o niepełnosprawności oraz wniosków lekarskich o skierowanie na turnus, których treść ogranicza się do wskazań medycznych. Zdaniem NIK, może to prowadzić do kierowania na turnusy osób niewymagających rehabilitacji społecznej, dla których pobyt na turnusie stanowi wyłącznie okazję do wypoczynku i rehabilitacji leczniczej.

Środki finansowe PFRON przeznaczone przez powiaty na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach, malejące w badanym okresie, były niewystarczające, gdyż zaledwie w około jednej czwartej zaspokajały istniejące potrzeby.

Zauważyć przy tym należy, że osoby uczestniczące w turnusach na zasadach ogólnych otrzymywały dofinansowanie wyłącznie ze środków PFRON, które pokrywało około 30% kosztów uczestnictwa w turnusie, natomiast kierowani na turnusy w ramach programów unijnych uzyskiwali dofinansowanie zarówno ze środków EFS jak i PFRON, pokrywające te koszty w 100%.

Problem braku adekwatnych procedur kwalifikacyjnych wystąpił również w odniesieniu do osób niepełnosprawnych będących uczestnikami warsztatów terapii zajęciowej. Przeprowadzone przez NIK na przełomie lat 2004/2005⁶ oraz w 2010 r.⁷ kontrole organizacji i finansowania tych warsztatów wykazały m.in., że wskutek rekrutowania na zajęcia osób nie rokujących pomyślnego zakończenia rehabilitacji, większość uczestników brała udział w warsztatach przez wiele lat, nie osiągając widocznych efektów prowadzonej terapii, a jedynie nieliczne osoby opuściły warsztaty będąc zdolnymi do rozpoczęcia pracy zarobkowej.

⁶ Kontrola P/04/139 - Organizacja i finansowanie warsztatów terapii zajęciowej przy udziale środków PFRON w latach 2002–2004 (I półrocze).

⁷ Kontrola P/10/143 - Organizacja i finansowanie warsztatów terapii zajęciowej przy udziale środków PFRON w województwie małopolskim.

Zbyt długi okres rehabilitacji (przekraczający 3 lata w przypadku 68,2 % rehabilitowanych) oraz niewielka liczba uczestników, którzy podjęli pracę bądź opuścili warsztat z cenzusem osoby zdolnej do samodzielnej egzystencji świadczyły o braku realizacji ustawowych celów, do których powołane zostały warsztaty.

Zdjęcie nr 2

Jeden z trzech stawów w parku solankowym uzdrowiska Inowrocław

Źródło: Zdjęcia z zasobów własnych NIK

4.1 Uwarunkowania

Turnus jest zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku. Jego celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Uczestnictwo w turnusach zalicza się do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Turnusy są organizowane przy udziale środków Funduszu. Zasady organizacji i dofinansowania turnusów określa ustawa. Rodzaje turnusów organizowanych przy udziale środków Funduszu, warunki uczestnictwa w tych turnusach, warunki, jakie powinny spełniać osoby ubiegające się o dofinansowanie, tryb składania i rozpatrywania wniosków, wysokość oraz sposób przyznawania i przekazywania dofinansowania, a także wzory wniosków, zawiadomień i informacji określa rozporządzenie. Określa ono także warunki, jakie powinni spełniać organizatorzy i ośrodki, sposób oceny spełniania tych warunków i dokonywania wpisu do rejestru organizatorów oraz rejestru ośrodków, a także zakres, sposób i tryb kontroli organizatorów i ośrodków, prowadzonej przez centra pomocy lub wojewodę.

Centra pomocy funkcjonują jako jednostki organizacyjne powiatów, w tym miast na prawach powiatu, gdzie działają jako miejskie ośrodki pomocy społecznej lub miejskie ośrodki pomocy rodzinie. Łączna liczba takich jednostek na terenie kraju wynosi 379, w tym 23 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

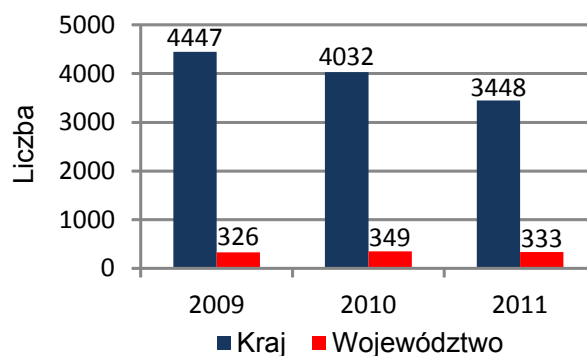
Według stanu na 3 lipca 2012 r.⁸ w Polsce funkcjonowało 556 podmiotów zarejestrowanych jako organizatorzy oraz 626 jako ośrodki. Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego działało odpowiednio 41 organizatorów i 33 ośrodki.

W latach 2009–2011 zorganizowano na terenie kraju odpowiednio 4 447, 4 032 i 3 448 turnusów, w których wzięło udział odpowiednio 93 154, 70 330 i 35 077 osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania Funduszu.

W województwie kujawsko-pomorskim zrealizowano w 2009 r. - 326, w 2010 r. - 349 i w 2011 r. - 333 turnusy, których uczestnikami było odpowiednio 3 886, 2 846 i 2 110 osób niepełnosprawnych.

Wykres nr 1

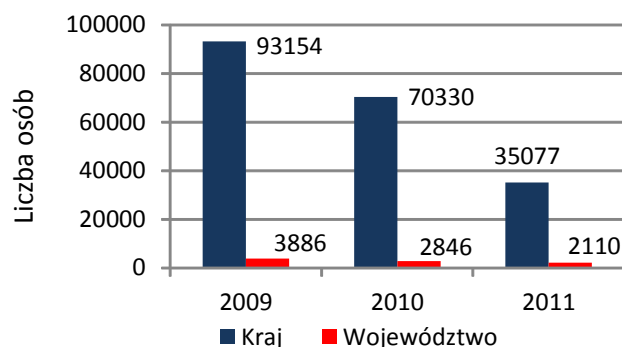
Liczba turnusów rehabilitacyjnych zrealizowanych w latach 2009–2011 na terenie kraju oraz w województwie kujawsko-pomorskim

⁸ Według informacji dostępnych na stronie internetowej Centralnej Bazy Danych Ośrodków i Organizatorów Turnusów dla Osób Niepełnosprawnych (www.ebon.mpips.gov.pl).

Wykres nr 2

Liczba uczestników turnusów rehabilitacyjnych w latach 2009–2011

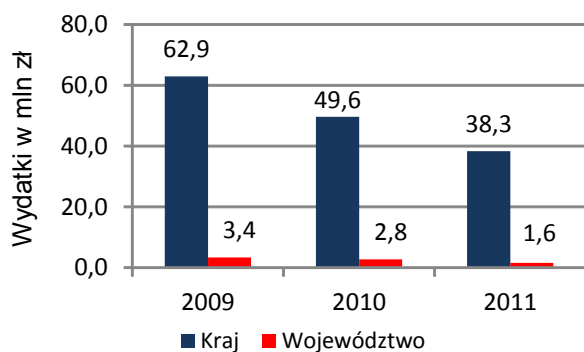
Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach ze środków Funduszu wyniosło w skali kraju:

- w 2009 r. – 62 899,0 tys. zł,
- w 2010 r. – 49 580,6 tys. zł,
- w 2011 r. – 38 257,5 tys. zł.

Dofinansowanie przekazane organizatorom z województwa kujawsko-pomorskiego wyniosło: w 2009 r. – 3 398,9 tys. zł, w 2010 r. – 2 835,2 tys. zł, w 2011 r. – 1 641,2 tys. zł.

Wykres nr 3

Wysokość środków PFRON wykorzystanych w latach 2009–2011 na dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych

4.2 Wyniki kontroli

Ustalenia kontroli wskazują, że organizatorzy turnusów marginalizowali konieczność prowadzenia rehabilitacji społecznej ich niepełnosprawnych uczestników, kładąc nacisk na rehabilitację leczniczą i wypoczynek.

Opracowane przez organizatorów i zatwierdzone przez Wojewodę programy turnusów we wszystkich przypadkach określały rodzaj i cele turnusu, formy rehabilitacji odpowiednie do rodzajów schorzeń osób niepełnosprawnych, rodzaje zajęć kulturalno-oświatowych i sportowo-rekreacyjnych oraz innych zajęć wynikających z rodzaju turnusu, z uwzględnieniem zajęć indywidualnych i grupowych oraz kadrę odpowiedzialną za realizację programu.

Organizatorzy nie wywiązywali się jednak z obowiązku określonego w § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia, dotyczącego realizacji pełnego zakresu zatwierdzonych programów turnusów. Jednocześnie kontrola NIK wykazała, że w latach 2010–2011 żadne PCPR nie korzystało z uprawnień kontrolnych wobec organizatorów i ośrodków, co tłumaczono ograniczonymi zasobami kadrowymi oraz brakiem skarg dotyczących organizacji i przebiegu turnusów.

- *Sanatorium Uzdrawiskowe ZNP w Ciechocinku w 2011 r. w trakcie siedmiu turnusów⁹, nie przeprowadziło wszystkich wymaganych zajęć, w tym:*
 - *podczas 27 dni trwania turnusów nie odbyły się przewidziane w programie zajęcia rekreacyjno-oświatowe,*
 - *podczas 29 dni trwania turnusów takie zajęcia trwały krócej, niż wymagane 3 godziny.**Powodem niepełnej realizacji programu było zorganizowanie zajęć kulturalno-oświatowych wspólnych dla wszystkich osób przebywających w Sanatorium, tj. uczestników turnusów rehabilitacyjnych oraz pozostałych kuracjuszy. Ponadto w Sanatorium tym, w ramach zajęć kulturalno-oświatowych, osoby niewchodzące w skład kadry turnusu organizowały ich uczestnikom prezentacje, w trakcie których promowano zakupy towarów, takich jak magiczna rękawica Zepter, dzwon rezonansowy, urządzenia do kąpeli perełkowej, maty do terapii podczerwieni, kijki do nordic walking, samochodowe siedziska masujące i balsamy.*
- *Zajęcia na turnusie zorganizowanym w 2011 r. przez Stowarzyszenie „Visus Supremus” przy Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Nr 1 w Bydgoszczy odbywały się przez 12, zamiast wymaganych w programie 14 dni, ponieważ w dniach przyjazdu i wyjazdu uczestników program turnusu nie był realizowany.*
- *Przypadki realizowania programów turnusów w niepełnym wymiarze wystąpiły również w trakcie turnusów organizowanych przez Wojskowe Zakłady Uzbrojenia SA w Grudziądzu w należącym do Spółki Sanatorium Uzdrawiskowym „Wiarus” w Muszynie.*
- *Zajęcia kulturalno-oświatowe na turnusach organizowanych przez spółkę Sanvit w prowadzonym przez nią Sanatorium Uzdrawiskowym w Ciechocinku nie były dokumentowane, co uniemożliwiło ocenę stopnia realizacji programu turnusu.*

Ponadto nieprawidłowo, niezgodnie z wymogami określonymi w załączniku nr 7 do rozporządzenia, sporządzane były informacje o przebiegu turnusu, które opracowywano odrębnie dla każdego uczestnika korzystającego z dofinansowania ze środków Funduszu. Dwóch organizatorów¹⁰ w informacjach tych pomijało opis efektów rehabilitacji uzyskanych przez osoby niepełnosprawne w wyniku pobytu na turnusie. Czterech kolejnych¹¹ opisując efekty rehabilitacji używało w przypadku wszystkich uczestników jednakowego sformułowania, np. „*Pobyt w turnusie wpłynął pozytywnie na samopoczucie psychiczne i fizyczne uczestnika*”, co poddaje w wątpliwość rzetelność ich sporządzenia. Tylko jeden organizator¹² sporządzał te informacje prawidłowo.

W ocenie NIK zindywidualizowany opis efektów rehabilitacji prowadzonej w formie turnusów, ze szczególnym zwróceniem uwagi na społeczną jej stronę, jest najważniejszą informacją pozwalającą ocenić zasadność kwalifikowania osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w turnusach, a tym samym celowość wydatkowania środków publicznych przeznaczanych na ich dofinansowanie.

4.2.1. Wyniki kontroli PCPR

Centra pomocy mogą wydatkować środki otrzymane z Funduszu w szczególności na dofinansowanie: uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych; sportu,

⁹ Przy łącznym czasie ich trwania wynoszącym 98 dni.

¹⁰ Sanatorium Uzdrawiskowe Związku Nauczycielstwa Polskiego w Ciechocinku i Wojskowe Zakłady Uzbrojenia SA w Grudziądzu.

¹¹ Stowarzyszenie „Visus Supremus” przy Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Nr 1 w Bydgoszczy, Zakład Usług Sanatoryjnych i Rehabilitacyjnych „Medical-Chemist Ryszard Jarosz Spółka Jawna” w Bydgoszczy, Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit” Sp. z o.o. w Warszawie i Dom Pomocy Społecznej w Kowalu.

¹² Ośrodek Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży „Tratwa” w Steklunku.

kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych; zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny; likwidacji barier architektonicznych; rehabilitacji dzieci i młodzieży; tworzenia i funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej.

W pięciu skontrolowanych PCPR na dofinansowanie turnusów przeznaczono łącznie 995,5 tys. zł, z tego 561,3 tys. zł w 2010 r. (od 78,6 tys. zł do 157,1 tys. zł) i 434,2 tys. zł w 2011 r. (od 29,5 tys. zł do 133,5 tys. zł).

W strukturze wydatków środków z Funduszu dofinansowanie turnusów stanowiło zaledwie 8,8% w 2010 r. i 6,8% w 2011 r.

Cztery skontrolowane centra pomocy¹³ uzyskały w badanym okresie dodatkowe środki finansowe z Europejskiego Funduszu Społecznego na dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach w ramach realizacji projektów systemowych¹⁴ w łącznej wysokości 252,3 tys. zł (114,1 tys. zł w 2010 r. i 138,2 tys. zł w 2011 r.). Stanowiło to 28,7 % kwoty przeznaczonej przez te PCPR na dofinansowanie turnusów ze środków PFRON.

Tabela nr 1

Wydatki [tys. zł] centrów pomocy objętych kontrolą poniesione ze środków PFRON, w tym przeznaczone na dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych

Lp.	Wyszczególnienie	Centrum pomocy					Razem kol. 3-7
		Inowrocław ¹⁵	Włocławek ¹⁶	Radziejów ¹⁷	Chełmno ¹⁸	Toruń ¹⁹	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Wydatki ze środków Funduszu ogółem	4 479,0	4 210,0	1 415,0 ²⁰	1 578,2	1 103,1	12 785,3
2.	Wydatki na turnusy ogółem	290,6	252,3	129,3	117,2	206,1	995,5
3.	Udział wydatków na turnusy w wydatkach ze środków Funduszu	6,5	6,0	9,1	7,4	18,7	7,8

Do skontrolowanych PCPR wpłynęło ogółem 3 556 wniosków osób niepełnosprawnych o dofinansowanie uczestnictwa w turnusach. Dofinansowanie przyznano 955 osobom niepełnosprawnym oraz 564 opiekunom tych osób.

Pozytywnie rozpatrzone wnioski obejmowały 417 osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, 24 osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności i 514 osób w wieku do 16 lat albo w wieku od 16 do 24 lat, uczących się i niepracujących bez względu na stopień niepełnosprawności.

¹³ W Inowrocławiu, we Włocławku, w Radziejowie i w Toruniu.

¹⁴ Ze środków tych skorzystało 189 osób (61 w 2010 r. i 128 w 2011 r.) niepełnosprawnych oraz ich 41 opiekunów (10 w 2010 r. i 31 w 2011 r.), uczestniczących w turnusach realizowanych w ramach programów pomocowych, którzy otrzymali wsparcie w łącznej kwocie 252,3 tys. zł (114,1 tys. zł w 2010 r. i 138,2 tys. zł w 2011 r.).

¹⁵ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Inowrocławiu.

¹⁶ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku.

¹⁷ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radziejowie Kujawskim.

¹⁸ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmnie.

¹⁹ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu (powiat ziemski).

²⁰ W latach 2010–2011 wszystkie środki PFRON przeznaczone na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych pozostawały w dyspozycji Starosty Radziejowskiego. Według art. 35a ust. 2 pkt 1 ustawy, realizacja zadań z zakresu dofinansowania uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych należy do powiatowego centrum pomocy rodzinie, a nie do starosty.

Procentowy udział wniosków rozpatrzonych pozytywnie do ich ogólnej liczby wyniósł 26,9% (27,9% w 2010 r. i 25,6% tys. zł w 2011 r.; od 19,3% MOPR we Włocławku do 62,4% PCPR w Radziejowie). Centra pomocy w badanym okresie negatywnie rozpatrzyły ogółem 2 515 wniosków, które dotyczyły 2 096 osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym i umiarkowanym, 340 osób niepełnosprawnych w stopniu lekkim i 30 osób w wieku do 16 lat albo w wieku od 16 do 24 lat, uczących się i niepracujących bez względu na stopień niepełnosprawności.

Należy zwrócić uwagę, że liczba uczestników turnusów oraz kwoty przeznaczane na dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach systematycznie maleją od 2009 r. Zapotrzebowanie na dofinansowanie tej formy rehabilitacji kontrolowane centra pomocy zaspokoili w nieco ponad jednej czwartej.

Spośród 955 osób niepełnosprawnych, którym przyznano dofinansowanie, z przyczyn leżących po stronie wnioskodawców w turnusach wzięły udział tylko 854 osoby, z tego:

- 835 w turnusach usprawniająco-rekreacyjnych;
- 17 w turnusach nauki niezależnego funkcjonowania z niepełnosprawnością;
- po jednej osobie w turnusie rekreacyjno-sportowym oraz psychoterapeutycznym.

Wskutek m.in. braku wystarczającej ilości środków finansowych dla zapewnienia wszystkim wnioskodawcom dofinansowania uczestnictwa w turnusach cztery centra pomocy (MOPR we Włocławku oraz PCPR w Inowrocławiu, Toruniu i Radziejowie), przyznały w 2011 r. dofinansowanie, z naruszeniem § 5 ust. 12 rozporządzenia, gdyż bezzasadnie faworyzowały osoby niepełnosprawne będące uczestnikami unijnych projektów systemowych współfinansowanych ze środków EFS.

Zakwalifikowanie osób niepełnosprawnych do udziału w tych projektach, których jednym z elementów był pobyt na turnusie rehabilitacyjnym, w praktyce gwarantowało również uzyskanie wsparcia ze środków Funduszu, gdyż centra pomocy w pierwszej kolejności zapewniały środki PFRON osobom niepełnosprawnym uczestniczącym w projekcie systemowym, a w drugiej dopiero pozostałym wnioskodawcom.

Na uwagę zasługuje fakt, że uczestnicy projektów unijnych, w przeciwieństwie do osób w nich nieuczestniczących, uzyskiwali pełne pokrycie kosztów pobytu na turnusie.

- *W 2011 r. Dyrektor MOPR we Włocławku ustaliła własnymi zarządzeniami kryteria przyznawania dofinansowania w taki sposób, że dorosłe osoby niepełnosprawne niezakwalifikowane do projektu systemowego zostały pozbawione prawa do otrzymania dofinansowania uczestnictwa w turnusie. W efekcie wsparcia nie otrzymała żadna dorosła osoba niepełnosprawna nieuczestnicząca w projekcie (w tym 386 osób w znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawnych), natomiast zostało ono przyznane m.in. 15 osobom niepełnosprawnym w stopniu lekkim, będącym uczestnikami projektu. Konieczność przyjęcia dodatkowych kryteriów przyznawania dofinansowania, w tym wytypowanie grupy osób traktowanej priorytetowo, Dyrektor MOPR tłumaczyła niedoborem środków PFRON w stosunku do stale rosnących potrzeb. NIK nie podziela powyższego stanowiska.*
- *W latach 2010–2011 PCPR w Radziejowie, w nieuprawniony sposób dokonało wyboru turnusów i ich organizatorów osobom niepełnosprawnym uczestniczącym w projektach, naruszając ich prawo do samodzielnego wyboru organizatora i ośrodka.*

PCPR w Radziejowie, Chełmnie i Toruniu nie podawały na tablicy ogłoszeń informacji o formach pomocy udzielanej ze środków Funduszu, terminach składania wniosków oraz warunkach uzyskania dofinansowania. PCPR w Toruniu nie posiadał własnej strony internetowej. W ocenie NIK dobrą praktyką dla organów samorządu terytorialnego powinno być przekazywanie informacji ważnych dla społeczności lokalnej w tej najprostszej i najbardziej dostępnej formie.

Centra pomocy w Chełmnie, Toruniu i Włocławku nie zawsze sprawdzały lub nie dokumentowały faktu sprawdzenia, czy organizatorzy i ośrodki są uprawnione do przyjmowania osób niepełnosprawnych z dysfunkcjami lub schorzeniami określonymi w orzeczeniu lub we wniosku lekarskim. Skutkiem tych

zaniechań były przypadki przekazywania dofinansowania organizatorom turnusów nieposiadającym wszystkich wymaganych uprawnień.

- PCPR w Chełmnie w latach 2010–2011 przekazało łącznie:
 - 31,7 tys. zł organizatorom nieposiadającym wymaganych uprawnień do organizowania turnusów;
 - 34,6 tys. zł organizatorom realizującym turnusy w ośrodkach nieposiadających uprawnień do przyjmowania osób z dysfunkcjami określonymi we wniosku lekarza lub w orzeczeniu o niepełnosprawności;
 - 1,0 tys. zł jednostce nieposiadającej wymaganego wpisu do rejestru organizatorów.

PCPR w Radziejowie nie przestrzegało obowiązku wynikającego z § 5 ust. 10 rozporządzenia, ponieważ nie rozpatrywano wniosków o dofinansowanie z udziałem pracownika socjalnego lub specjalisty do spraw społecznych, który winien dokonać oceny sytuacji społecznej osoby niepełnosprawnej i jej potrzeb w zakresie rozwijania umiejętności społecznych. Pracownicy socjalni lub specjaliści do spraw społecznych pozostałych PCPR, oceniali tę sytuację wyłącznie na podstawie treści wniosków o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie. Nie sporządzano żadnej dokumentacji wskazującej czy i w jakim stopniu osoba niepełnosprawna wymaga rehabilitacji społecznej. Zadaniem pracownika socjalnego powinno być dokonanie oceny zasadności uczestnictwa w turnusie każdej wnioskującej o to osoby niepełnosprawnej. NIK uważa, że w sytuacji znacznego deficytu środków przeznaczonych przez powiaty na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach, istotnym jest aby brały w nich udział wyłącznie osoby rzeczywiście wymagające rehabilitacji społecznej.

Centra pomocy w Radziejowie i w Chełmnie, z naruszeniem § 6 rozporządzenia, z powodu błędów pracowników zaniżyły łącznie o 22,3 tys. zł dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach.

- PCPR w Radziejowie w 2010 r. 38 osobom zaniżyło dofinansowanie o 1,8 tys. zł,
- PCPR w Chełmnie w 2010 r. 73 osobom obniżyło dofinansowanie o 2,6 tys. zł oraz 55 opiekunom o 1,3 tys. zł; w 2011 r. 31 osobom obniżono dofinansowanie o 7,3 tys. zł i 28 opiekunom o 9,3 tys. zł.

Kontrola MOPR we Włocławku wykazała szereg nieprawidłowości, w tym wskazujących na istnienie nieformalnych powiązań pomiędzy niektórymi pracownikami centrum pomocy, a jednym z organizatorów turnusów, czego efektem było osiąganie przez te osoby korzyści o charakterze finansowym.

- W 2011 r. dofinansowano ze środków PFRON w kwocie 1,5 tys. zł pobyt na turnusie pracownikowi MOPR i jego niepełnosprawnemu dziecku, pomimo że orzeczenie o niepełnosprawności dziecka straciło ważność w czasie trwania tego turnusu. Wymieniony pracownik był zatrudniony w MOPR na stanowisku koordynatora unijnego projektu systemowego. Wsparcie przyznano, kierując się m.in. interpretacją zawartą w periodyku „Praca i Rehabilitacja Niepełnosprawnych”, zgodnie z którą odmowa przyznania dofinansowania może mieć miejsce jedynie w sytuacji, gdy utrata przez wnioskodawcę statusu osoby niepełnosprawnej następuje w trakcie rozpatrywania wniosku. W ocenie NIK, powyższa interpretacja nie zasługuje na uwzględnienie.
- Koszty pobytu na dwóch turnusach rehabilitacyjnych w Panoramic Morskiej w latach 2010–2011 niepełnosprawnego dziecka i jego rodziców (w tym ww. koordynatora projektu systemowego), zostały określone przez Sanatorium w wysokości niższej o łącznie 3,1 tys. zł od wynikających z cenników. Według oświadczenia organizatora, udział on blisko trzydziestoprocentowych rabatów m.in. z uwagi na zakwaterowanie gości w pokoju o obniżonym standardzie. NIK zauważa jednak, że obowiązujące w Panoramic Morskiej cenniki nie przewidywały udzielania rabatów z ww. tytułu.
- W czasie trwania turnusów rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych, biorących udział w projekcie systemowym w latach 2010–2011, na terenie Panoramy Morskiej przebywała jako nieformalny opiekun grup turnusowych (w ramach urlopu wypoczynkowego oraz za wiedzą i zgodą swojej przełożonej) kierownik działu MOPR odpowiedzialna za sprawy związane z turnusami. Sanatorium nie obciążyło jej opłatami za pobyt, które zgodnie z cennikami powinny wynieść co najmniej 4,0 tys. zł. NIK zauważa, że zarówno umowa o dofinansowanie projektu unijnego, jak i przepisy rozporządzenia nie przewidywały konieczności zabezpieczenia przez PCPR opiekuna grup turnusowych.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli przypadki bezpłatnego lub w cenach znacznie niższych od katalogowych korzystania przez pracowników MOPR we Włocławku z usług Sanatorium Panorama Morska mogą wywoływać podejrzenie o interesowność w sytuacji, gdy osoby te w ramach obowiązków służbowych uczestniczyły w przyznawaniu dofinansowania do udziału w turnusach organizowanych przez ten ośrodek.

Ponadto w procesie kwalifikowania osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w turnusach i przyznawania im dofinansowania stwierdzono niezgodne z prawem działania centrów pomocy polegające na:

- niepodawaniu, w pismach informujących osoby niepełnosprawne o negatywnym rozpatrzeniu wniosku, wszystkich wymaganych informacji, tj. numeru PESEL albo numeru dokumentu tożsamości wnioskodawcy (§ 5 ust. 15 rozporządzenia)²¹;
- akceptowaniu wniosków o skierowanie na turnus rehabilitacyjny sporządzonych przez osobę nieuprawnioną (§ 5 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia)²²;
- wymaganiu od wnioskodawców stosowania wzoru wniosku lekarza o skierowanie na turnus zawierającego informacje wykraczające poza określone w rozporządzeniu oraz przyjmowaniu wniosków o dofinansowanie uczestnictwa w turnusach sporządzonych według nieaktualnego wzoru (§ 5 ust 6 i zał. nr 2 do rozporządzenia)²³;
- nieprzestrzeganiu terminu przekazania organizatorom dofinansowania, tj. w ciągu 7 dni od otrzymania oświadczenia od organizatora, jednak nie później niż na 7 dni przed dniem rozpoczęcia tego turnusu (§ 8 ust.3 rozporządzenia)²⁴.

PCPR nie monitorowały skali zapotrzebowania na rehabilitację w formie turnusów, dysponując jedynie informacjami o liczbie składanych wniosków o dofinansowanie. Tylko w dwóch przypadkach centra pomocy utrzymywały kontakty z organizacjami skupiającymi osoby niepełnosprawne. Dodatkowych działań lub badań pozwalających określić i ocenić to zapotrzebowanie nie podejmowano.

Informacje o przebiegu turnusu przesyłane przez organizatorów do PCPR (dotyczy wszystkich jednostek), nie zawierały wszystkich wymaganych elementów, w szczególności opisu uzyskanych efektów w zakresie rehabilitacji społecznej, ograniczając się do ogólnych stwierdzeń odnoszących się do stanu zdrowia uczestników turnusów. Centra pomocy nie podejmowały też żadnych działań w celu uzupełnienia przez organizatorów ocen w zakresie postępów rehabilitacji społecznej. Zdaniem Izby szczegółowy opis uzyskanych efektów to jeden z najistotniejszych elementów pozwalających na ocenę skuteczności tej formy rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Wnioski

W wystąpieniach do kierowników kontrolowanych PCPR Izba sformułowała 18 wniosków, w których wносиła o:

- stosowanie wobec wnioskodawców jednolitych procedur przyznawania dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych ze środków PFRON, zgodnie z zasadami pierwszeństwa określonymi w rozporządzeniu;
- podjęcie działań w celu właściwego określania wysokości dofinansowania oraz terminowego przekazywania tych kwot organizatorom;

²¹ PCPR w Inowrocławiu, w Radziejowie i w Toruniu.

²² PCPR w Chełmnie.

²³ PCPR w Inowrocławiu Radziejowie i w Chełmnie.

²⁴ Centra pomocy w Chełmnie i we Włocławku.

- podjęcie działań w celu wyeliminowania sytuacji mogących wywoływać uzasadnione podejrzenie o stronniczość lub interesowność u pracowników.

4.2.2. Wyniki kontroli organizatorów

Kontrolą objęto pięciu organizatorów oraz dwa podmioty realizujące równocześnie zadania organizatora i ośrodka. W latach 2010–2011 kontrolowane podmioty zorganizowały 188 turnusów (co stanowiło 28,4% turnusów zorganizowanych w tym okresie przez podmioty z obszaru województwa kujawsko-pomorskiego), w których uczestniczyły 1 483 osoby niepełnosprawne korzystające z dofinansowania ze środków Funduszu²⁵.

Kwota dofinansowania, którą otrzymali skontrolowani organizatorzy, wyniosła łącznie 1 045,1 tys. zł (649,3 tys. zł w 2010 r. i 395,9 tys. zł w 2011 r.). Stanowiło to 23,3% dofinansowania ze środków PFRON przekazanego w badanym okresie wszystkim organizatorom z terenu województwa kujawsko-pomorskiego.

Dwóch organizatorów, niezgodnie z § 13 rozporządzenia, realizowało turnusy w ośrodkach niedostosowanych do niepełnosprawności uczestników:

- Stowarzyszenie „Visus Supremus” przy Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 w Bydgoszczy zorganizowało turnus rehabilitacyjny o charakterze usprawniająco-rekreacyjnym dla dzieci i młodzieży niewidomej, słabo widzącej oraz z obniżoną sprawnością intelektualną w ośrodku nieuprawnionym do przyjmowania osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu wzroku. Dysfunkcją taką posiadało 22 spośród 32 niepełnosprawnych uczestników turnusu, tj. 68,7%.
- CPZ „Sanvit” Sp. z o.o. w Warszawie zorganizowało turnus z udziałem m.in. 7 osób ze współistniejącą chorobą psychiczną nie będąc do tego uprawnionym.

Trzech organizatorów (Ośrodek Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży „Tratwa” w Steklunku, Sanatorium Uzdrowiskowe Związku Nauczycielstwa Polskiego w Ciechocinku i Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit” Sp. z o.o. w Warszawie) nie zapewniło kadry, wymaganej § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, gwarantującej prawidłową realizację programów turnusów, tj. pielęgniarki, magistra rehabilitacji, specjalisty do spraw rekreacji, lekarza psychiatry, psychologa.

- Ośrodek Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży „Tratwa” w Steklunku w 2011 r. nie zapewnił uczestnikom turnusów fachowej opieki pielęgniarskiej na terenie ośrodka, w którym odbywały się turnusy, tłumacząc, że do udzielania pomocy pielęgniarskiej były przygotowane pracujące w ośrodku fizjoterapeutki. Pielęgniarka została zatrudniona (na umowę zlecenie) dopiero w styczniu 2012 r.

Spośród kontrolowanych organizatorów tylko jeden (Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit” Sp. z o.o. w Warszawie) zapewniał wymaganą zgodnie z art. 10c ustawy liczebność grup turnusowych, tj. minimum 20 uczestników korzystających z dofinansowania ze środków Funduszu. Pozostali organizatorzy, ze względu na zbyt małe zainteresowanie ze strony potencjalnych uczestników, uzyskiwali wymaganą liczebność poprzez łączenie osób skierowanych na turnus z dofinansowaniem PFRON z kuracjuszami przebywającymi w ośrodkach w pełni odpłatnie lub korzystającymi z leczenia sanatoryjnego finansowanego ze środków NFZ. Jednak dwóch z nich nawet w taki sposób nie było w stanie zapewnić wymaganą liczebność grup.

²⁵ Ośrodek Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży „Tratwa” w Steklunku – 63 osoby z dofinansowaniem PFRON, Sanatorium Uzdrowiskowe Związku Nauczycielstwa Polskiego w Ciechocinku – 74 osoby, Stowarzyszenie „Visus Supremus” przy Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Nr 1 w Bydgoszczy – 8 osób, Wojskowe Zakłady Uzbrojenia SA w Grudziądzu – 191 osób, Zakład Usług Sanatoryjnych i Rehabilitacyjnych „Medical Chemist Ryszard Jarosz Spółka Jawna” w Bydgoszczy – 710 osób, Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit” Sp. z o.o. w Warszawie – 369 osób, Dom Pomocy Społecznej w Kowalu – 68 osób.

- Spośród 23 turnusów zrealizowanych w latach 2010–2011 przez DPS w Kowalu, aż w 21 przypadkach liczba uczestników była niższa od wymaganej. W 3 przypadkach w turnusie wzięły udział zaledwie 3 osoby.
- Na żadnym z 24 turnusów zorganizowanych w latach 2010–2011 przez Ośrodek Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży „Tratwa” w Steklunku nie zapewniono wymaganej liczebności grupy turnusowej. W 9 przypadkach grupa liczyła mniej niż 10 uczestników.

Czterech organizatorów przekazywało Wojewodzie Kujawsko-Pomorskiemu w rocznych sprawozdaniach o zrealizowanych turnusach nierzetelne dane, a dwóch (Sanatorium Uzdrowskowe Związku Nauczycielstwa Polskiego w Ciechocinku i Wojskowe Zakłady Uzbrojenia S. A. w Grudziądzu) przedkładało sprawozdania z przekroczeniem (od 3 do 14 dni) obowiązującego terminu określonego w § 12 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia. Nieprawidłowości te tłumaczono zaniedbaniami pracowników.

- W informacji skierowanej przez WZU SA w Grudziądzu do Wojewody Kujawsko-Pomorskiego za 2010 r. podano, że Spółka zorganizowała 5 turnusów dla 118 osób, podczas gdy faktycznie zorganizowanych zostało 15 turnusów. W informacji za 2011 r. podano, że zorganizowano 5 turnusów dla 73 osób, a w rzeczywistości zorganizowano 15 turnusów.

Jeden z organizatorów, wbrew wymogom § 12 ust. 1 pkt 10e rozporządzenia, nie posiadał informacji o uprawnieniach wszystkich członków kadry zatrudnionych na realizowanych turnusach.

- Zakład Usług Sanatoryjnych i Rehabilitacyjnych „Medical-Chemist Ryszard Jarosz Spółka Jawna” w Bydgoszczy nie przechowywał pełnej dokumentacji dotyczącej zorganizowanych turnusów. Nie dysponowano danymi osobowymi oraz dokumentami potwierdzającymi uprawnienia osób będących pracownikami ośrodków, które na objętych kontrolą 8 turnusach wchodziły w skład kadry. Ponadto w przypadku 2 spośród 6 osób zatrudnionych przez Zakład w charakterze kierowników turnusów, brak było dokumentów potwierdzających ich uprawnienia.

W badanym okresie Wojewoda Kujawsko-Pomorski skontrolował dwóch organizatorów (Zakład Usług Sanatoryjnych i Rehabilitacyjnych „Medical-Chemist Ryszard Jarosz Spółka Jawna” w Bydgoszczy i Dom Pomocy Społecznej w Kowalu). Badania nie obejmowały poziomu satysfakcji uczestników turnusów.

- Kontrola przeprowadzona przez służby Wojewody w DPS w Kowalu wykazała nieprawidłowości, w wyniku czego sformułowano zalecenia dotyczące m.in.: organizowania turnusów w grupach liczących nie mniej niż 20 uczestników, organizowania turnusów zgodnie z opracowanymi i złożonymi u wojewody programami, przedstawiania w dokumentacji danych zgodnych ze stanem faktycznym, w tym danych dotyczących udziału uczestnika w zajęciach przewidzianych programem turnusu, ilości zorganizowanych turnusów rehabilitacyjnych oraz ilości ich uczestników. Pomimo, że Dyrektor Domu powiadomiła o usunięciu tych nieprawidłowości, kontrola NIK wykazała, że zalecenie dotyczące zapewnienia wymaganej minimalnej liczebności grup turnusowych nadal nie było przestrzegane.

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, w wystąpieniach pokontrolnych adresowanych do organizatorów turnusów sformułowano 21 wniosków, w których NIK występował o:

- zamieszczanie w informacjach o przebiegu turnusu, przedkładanych PCPR, opisu uzyskanych efektów rehabilitacji społecznej oraz terminowe przekazywanie tych informacji,
- zapewnienie pełnej realizacji programu turnusu oraz dokumentowanie prowadzonych zajęć,
- podjęcie działań organizacyjnych w celu zapewnienia właściwej liczebności grup uczestniczących w turnusach,
- organizowanie turnusów wyłącznie w zakresie posiadanych uprawnień oraz w ośrodkach posiadających takie uprawnienia,
- przechowywanie dokumentacji związanej z organizowanymi turnusami, w wymaganym przez ustawę okresie.

4.2.3. Wyniki kontroli ośrodków

W 5 skontrolowanych ośrodkach²⁶ (3 sanatoria, 1 szpital uzdrowiskowy i 1 dom pomocy społecznej) w latach 2010–2011 przeprowadzono 140 turnusów rehabilitacyjnych, w których wzięło udział 5 539 osób. Niepełnosprawni korzystający z dofinansowania ze środków PFRON (753 osoby) stanowili zaledwie 13,6% ogółu uczestników turnusów.

Wszystkie ośrodki spełniały wymagania formalno-prawne w zakresie prowadzonej działalności, posiadając aktualny wpis do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy, prowadzonego przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego. Złożone przez ośrodki wnioski o wpis do rejestru zostały wcześniej pozytywnie zaopiniowane przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Opinie wydano na podstawie wyników wizytacji ośrodków przeprowadzonych przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, które wykazały, że wszystkie ośrodki spełniały obowiązujące kryteria, w tym warunki dostępności dla osób niepełnosprawnych z określonymi dysfunkcjami i schorzeniami.

Ośrodki dysponowały na ogół nowoczesną i rozbudowaną bazą noclegową, zabiegową, obiektami rekreacyjno-sportowymi oraz zapleczem do realizacji zajęć kulturalno-oświatowych umożliwiającymi uczestnikom turnusów aktywną rehabilitację i wypoczynek. W przypadku sanatoriów, nastawionych głównie na pozyskiwanie kuracjuszy kierowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia oraz na klientów komercyjnych, konieczność zapewnienia wysokiego standardu obiektów wynikała przede wszystkim z rosnącej konkurencji na rynku usług sanatoryjnych. Uczestnicy turnusów rehabilitacyjnych stanowili bowiem jedynie niewielką część spośród osób przebywających w tych ośrodkach.

Tylko w jednym ośrodku kontrola wykazała niski standard bazy noclegowej. Szpital Uzdrowiskowy Nr 3 im. dr Markiewicza w Ciechocinku, specjalizujący się w rehabilitacji dzieci i młodzieży, dysponował wyłącznie pokojami bez łazienek, w większości 3-5 osobowymi.

Nie stwierdzono istnienia barier architektonicznych, które utrudniałyby bądź uniemożliwiałyby osobom niepełnosprawnym przemieszczanie się po terenie ośrodków. Standardem wyposażenia budynków były windy, wyposażone m.in. w urządzenia informujące o pozycji dźwigu, synteza mowy oraz przyciski sterujące umożliwiające odczyt w alfabecie Braille'a, a ponadto podjazdy dla wózków inwalidzkich, oporęczowane schody, drzwi pozbawione progów oraz antypoślizgowa nawierzchnia ciągów komunikacyjnych. Przed budynkami wyznaczono miejsca parkingowe dla pojazdów osób niepełnosprawnych.

Kontrola wykazała, że w jednym ośrodku²⁷ nie dokonano w 2011 r. obowiązkowych przeglądów technicznych i konserwacji części hydrantów wewnętrznych. Kontrola stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego obiektu Szpitala, przeprowadzona na wniosek NIK przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Aleksandrowie Kujawskim, wykazała nieprawidłowości w organizacji procesu ewakuacji oraz zabezpieczeniu w urządzenia przeciwpożarowe.

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, w wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Przedsiębiorstwa Uzdrowisko Ciechocinek S.A. prowadzącego Szpital Uzdrowiskowy Nr 3 im. dr Markiewicza w Ciechocinku, wnioskowano o terminowe dokonywanie przeglądów technicznych i konserwacji urządzeń przeciwpożarowych.

²⁶ "Przedsiębiorstwo Uzdrowisko Ciechocinek" SA w Ciechocinku – 13 osób z dofinansowaniem PFRON, „SOLANKI” Uzdrowisko Inowrocław Sp. z o.o. w Inowrocławiu – 250 osób, „Uzdrowisko Wieniec” Sp. z o.o. w Wieńcu Zdroju – 53 osoby, Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit” Sp. z o.o. w Warszawie – 369 osób, Dom Pomocy Społecznej w Kowalu – 68 osób.

²⁷ Przedsiębiorstwo Uzdrowisko Ciechocinek S.A. prowadzące Szpital Uzdrowiskowy Nr 3 im. dr Markiewicza w Ciechocinku.

5.1 Organizacja i metodyka kontroli

Kontrolę przeprowadziła Delegatura NIK w Bydgoszczy w okresie od 4 stycznia do 30 kwietnia 2012 r. Przy wyborze jednostek do kontroli zastosowano dobór celowy, kierując się:

- w przypadku centrów pomocy – ich równomiernym rozmieszczeniem na terenie województwa oraz nieobejmowaniem w ostatnich latach kontrolami NIK;
- w przypadku organizatorów – liczbą przeprowadzonych turnusów rehabilitacyjnych;
- w przypadku ośrodków – koniecznością uwzględnienia wszystkich trzech miejscowości uzdrowskich leżących w województwie, tj. Ciechocinka, Inowrocławia i Wieńca – Zdroju.

Uzupełnieniem ustaleń w 15 skontrolowanych jednostkach były informacje uzyskane w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK od:

- Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych o liczbie zorganizowanych w latach 2009–2011 turnusów rehabilitacyjnych oraz liczbie osób niepełnosprawnych, które w tych turnusach uczestniczyły;
- Prezesa Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych o kwotach wydatków poniesionych ze środków PFRON na dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach w latach 2009–2011;
- Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w Bydgoszczy na temat danych zawartych w rocznych informacjach dla Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych za lata 2009–2011 o organizatorach turnusów rehabilitacyjnych, w których uczestniczyły osoby niepełnosprawne korzystające z dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- kierowników PCPR we Włocławku (dla powiatu ziemskiego), w Aleksandrowie Kujawskim, MOPS w Bydgoszczy na temat przyczyn braku kontroli i nadzoru nad podlegającymi ich właściwościami organizatorami i ośrodkami.

Dodatkowo w toku postępowania, na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK zlecono przeprowadzenie kontroli doraźnych:

- Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Aleksandrowie Kujawskim w „Przedsiębiorstwie Uzdrowisko Ciechocinek” S.A. w Ciechocinku dotyczącej warunków technicznych i czynników zagrażających życiu w budynkach Szpitala Uzdrowskiego Nr 3 im. dr Markiewicza w Ciechocinku;
- Naczelnikowi Drugiego Urzędu Skarbowego w Koszalinie w ośrodku „Panorama Morska - Pomorskie Centrum Rehabilitacji, Zdrowia i Urody” w Jarosławcu dotyczącej organizacji i finansowania turnusów rehabilitacyjnych, w których uczestniczyły osoby niepełnosprawne skierowane przez MOPR we Włocławku.

5.2 Przebieg kontroli

Szczegółowemu badaniu poddano:

- 547 rozpatrzonych pozytywnie wniosków o przyznanie dofinansowania do uczestnictwa w turnusie (dobór próby prosty, losowy; w każdym PCPR zbadano 20 % wniosków spośród złożonych w kontrolowanym okresie);
- organizację i przebieg 58 turnusów zrealizowanych w latach 2010–2011 (wybranych losowo, z uwzględnieniem różnych rodzajów turnusów oraz liczby uczestników z dofinansowaniem),

w których uczestniczyło 509 osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania ze środków PFRON; kwota dofinansowania badanych turnusów wyniosła 449,0 tys. zł.

Kierownicy jednostek kontrolowanych podpisali protokoły, nie wnosząc do nich zastrzeżeń. W realizacji wyników kontroli wszystkim kierownikom kontrolowanych jednostek przekazano wystąpienia pokontrolne, zawierające oceny uwagi i wnioski w sprawie kontrolowanej działalności. Działalność ośrodków „Solanki” Uzdrowiska Inowrocław Sp. z o. o. w Inowrocławiu i „Uzdrowiska Wieniec” Spółka z o. o. w Wieńcu Zdroju NIK Delegatura w Bydgoszczy oceniła pozytywnie, centra pomocy we Włocławku i Radziejowie oceniono negatywnie. Działalność pozostałych 11 kontrolowanych jednostek oceniono pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości. Kierownik jednej jednostki (Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit” Spółka z o.o. w Warszawie – Oddział Ciechocinek) wniósł do wystąpienia zastrzeżenia, które nie zostały uwzględnione.

5.3 Finansowe rezultaty kontroli

W trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowości finansowe, w łącznej kwocie 702,1 tys. zł, na co złożyły się:

1. Finansowe lub sprawozdawcze skutki nieprawidłowości – 274,3 tys. zł, z tego:
 - a. uszczuplenie środków lub aktywów – 129,3 tys. zł, co dotyczyło środków PFRON na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach pozostających w dyspozycji Starosty Radziejowskiego i nie przekazanych PCPR w Radziejowie;
 - b. kwoty wydane z naruszeniem prawa – 145,0 tys. zł, co dotyczyło środków PFRON przekazanych na dofinansowanie turnusów przez centra pomocy z naruszeniem procedur przyznawania i wypłacania dofinansowania;
2. Korzyści finansowe – 420,8 tys. zł:
 - a. pozyskane korzyści finansowe – 420,8 tys. zł, co dotyczyło środków PFRON na rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych przekazanych przez Starostę w wyniku kontroli NIK do PCPR w Radziejowie;
3. Finansowe skutki nieprawidłowości na szkodę budżetu Wspólnot Europejskich – 6,9 tys. zł:
 - a. szkody w ogólnym budżecie Wspólnot Europejskich – 6,9 tys. zł, co dotyczyło bezzasadnie poniesionych przez MOPR we Włocławku kosztów transportu uczestników turnusów, które zostały pokryte ze środków EFS.

5.4 Kontrole rozpoznawcze

Kontrola planowa poprzedzona została kontrolą rozpoznawczą przeprowadzoną w 7 jednostkach, w tym w 3 PCPR (w Nakle nad Notecią, Lipnie i Brodnicy), u 2 organizatorów (Międzywojewódzka Spółdzielnia Usługowa w Bydgoszczy i Stowarzyszenie Centrum Niezależnego Życia w Ciechocinku) i w 2 ośrodkach („Neuron” sp. z o. o. w Małym Gacnie i NZOZ Sanatorium Uzdrowiskowe „Modrzew” w Inowrocławiu). Jej wyniki wykazały w PCPR i u organizatorów szereg nieprawidłowości²⁸, które potwierdziła kontrola planowa.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- w centrach pomocy stosowania niezgodnej z przepisami procedury przyznawania dofinansowania do uczestnictwa w turnusach, zaniżania kwot dofinansowania, przyznawania dofinansowania

²⁸ W wystąpieniach pokontrolnych sformułowano następujące oceny ogólne: negatywna (PCPR w Nakle nad Notecią i Lipnie), pozytywna, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości (PCPR w Brodnicy, MSU w Bydgoszczy, SCNŻ w Ciechocinku), pozytywna („Neuron” w Małym Gacnie, SU „Modrzew” w Inowrocławiu).

osobom nieuprawnionym oraz nieegzekwowania od organizatorów kompletnych informacji o przebiegu turnusu;

- u organizatorów m.in. przeprowadzania turnusów w zakresie wykraczającym poza posiadane uprawnienia, braku pełnej realizacji programów turnusów, pomijania w informacjach o przebiegu turnusu efektów prowadzonej w jego trakcie rehabilitacji oraz nieterminowego wywiązywania się z obowiązków sprawozdawczych.

Organizacja i finansowanie turnusów rehabilitacyjnych przy udziale środków PFRON były przedmiotem kontroli koordynowanej (P/02/136), przeprowadzonej w 2002 r. przez Delegaturę NIK w Bydgoszczy.

5.5 Zawiadomienia o nieprawidłowościach uzasadniających podejrzenie popełnienia czynów, za które ustawowo przewidziana jest odpowiedzialność

W wyniku ustaleń kontroli skierowano zawiadomienie do sądu rejonowego w sprawie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli Wojskowych Zakładów Uzbrojenia S.A. w Grudziądzu oraz zawiadomienie do prokuratury dotyczące nieprawidłowości stwierdzonych w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie we Włocławku.

Charakterystyka stanu prawnego

Cele, zadania, organizacja i warunki dofinansowania ze środków PFRON, rehabilitacji osób niepełnosprawnych w formie turnusów, zostały uregulowane w ustawie. Zgodnie z art. 9 ustawy rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Jedną z podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji jest uczestnictwo tych osób w turnusach będących zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w zajęciach przewidzianych programem turnusu (art. 10c ust. 1).

Według art. 10c ust. 2 ustawy organizatorami turnusów mogą być, na podstawie wpisu do rejestru prowadzonego przez wojewodę, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i inne jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, prowadzące co najmniej przez 2 lata działalność na rzecz osób niepełnosprawnych. Turnusy mogą być organizowane wyłącznie w ośrodkach, które uzyskały wpis do rejestru ośrodków prowadzonego przez wojewodę. Ośrodki, w których organizowane są turnusy, zapewniają osobom niepełnosprawnym odpowiednie warunki pobytu, dostosowane do rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczestników oraz bazę do prowadzenia rehabilitacji i realizacji określonego programem turnusu. Czas trwania turnusów, które organizuje się wyłącznie na terenie kraju, w grupach zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników, wynosi co najmniej 14 dni.

Wymagany art. 10c ust. 6 ustawy program turnusu określa rodzaj i cele turnusu oraz formy rehabilitacji odpowiednie do rodzajów schorzeń osób niepełnosprawnych; rodzaje zajęć kulturalno-oświatowych i sportowo-rekreacyjnych oraz innych zajęć wynikających ze specjalistycznego rodzaju turnusu, z uwzględnieniem zajęć indywidualnych i grupowych; kadre odpowiedzialną za realizację tego programu. Opracowanie i realizacja programu należy do obowiązków organizatora turnusów (art. 10c ust. 7).

Organizator turnusów jest obowiązany do zabezpieczenia turnusu od strony organizacyjnej, technicznej i kadrowej w sposób gwarantujący osobom niepełnosprawnym bezpieczne warunki uczestnictwa; udostępniania właściwemu PCPR, informacji zawierających nazwy ośrodka i miejscowości, w której będą odbywały się turnusy, daty rozpoczęcia i zakończenia turnusów, warunki pobytu w ośrodku, w którym organizuje się turnusy, program turnusu, koszt uczestnictwa w turnusie; przesłania do właściwego centrum pomocy informacji o przebiegu turnusu w terminie 21 dni od dnia jego zakończenia, sporządzonej odrębnie dla każdego uczestnika korzystającego z dofinansowania ze środków Funduszu i przechowywania dokumentów dotyczących przebiegu turnusu przez okres 3 lat (art. 10c ust. 7 ustawy). Zgodnie z art. 10d ust. 5 ustawy ośrodek lub organizator turnusu, który uzyskał wpis do rejestru, jest obowiązany do niezwłocznego powiadomienia wojewody o każdej zmianie warunków stanowiących podstawę uzyskania takiego wpisu.

Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach należy do zadań powiatu, a zadanie to jest realizowane przez PCPR (art. 35a ust. 1 pkt 7 lit. a i ust. 2 pkt 1 ustawy). Osoby niepełnosprawne są kierowane do uczestnictwa w turnusie na wniosek lekarza, pod którego opieką znajduje się ta osoba, a wnioski tych osób o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie są składane w PCPR (art. 10f ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy). O dofinansowanie ze środków Funduszu może ubiegać się osoba niepełnosprawna, jeżeli przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu

przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty: 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym, oraz 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej (art. 10e ust. 1 ustawy).

Stosownie do przepisów rozporządzenia, turnusy mogą być organizowane dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu ruchu, słuchu, wzroku, z upośledzeniem umysłowym, z chorobą psychiczną, z padaczką, ze schorzeniami układu krążenia i innymi dysfunkcjami i schorzeniami, z uwzględnieniem zbliżonych potrzeb tych osób, wynikających w szczególności z ich wieku lub rodzaju niepełnosprawności albo rodzaju schorzeń lub dysfunkcji (§ 2 ust. 2 i 3). Warunkiem uczestnictwa w turnusie jest posiadanie ważnego orzeczenia o zakwalifikowaniu osoby niepełnosprawnej do jednego z trzech stopni niepełnosprawności, tj. znacznego, umiarkowanego i lekkiego lub o całkowitej lub o częściowej niezdolności osoby do pracy, lub o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia, lub o niezdolności do samodzielnej egzystencji (§ 3 rozporządzenia w zw. z art. 1 i art. 5 pkt 1a ustawy).

Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie ze środków Funduszu, pod warunkiem że: została skierowana na turnus na wniosek lekarza, pod którego opieką się znajduje; w roku, w którym ubiega się o dofinansowanie nie uzyskała na ten cel dofinansowania ze środków Funduszu; weźmie udział w turnusie, który odbędzie się w ośrodku wpisanym do rejestru ośrodków, albo poza takim ośrodkiem, w przypadku gdy turnus jest organizowany w formie niestacjonarnej; wybierze organizatora turnusu, który posiada wpis do rejestru organizatorów turnusów; będzie uczestniczyła w zajęciach przewidzianych w programie turnusu, który wybrała; nie będzie pełniła funkcji członka kadry na turnusie ani nie będzie opiekunem innego uczestnika tego turnusu; złoży oświadczenie o wysokości dochodu obliczonego zgodnie z art. 10e ust. 1 ustawy wraz z informacją o liczbie osób we wspólnym gospodarstwie domowym (§ 4 ust. 1 rozporządzenia). Osobie niepełnosprawnej oznaczonym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo równoważnym oraz osobie niepełnosprawnej w wieku do 16 lat może być przyznane dofinansowanie pobytu na turnusie jej opiekuna (§ 4 ust. 2). Informacja o sposobie rozpatrzenia wniosku o dofinansowanie ma zawierać: imię i nazwisko, adres i numer PESEL albo numer dokumentu tożsamości (§ 5 ust. 15 pkt 1 rozporządzenia). Wnioski o dofinansowanie są rozpatrywane przez centra pomocy w terminie 30 dni od dnia złożenia kompletnego wniosku (§ 5 ust. 8). W rozpatrywaniu tych wniosków bierze udział pracownik socjalny lub specjalista do spraw społecznych, oceniający sytuację społeczną osoby niepełnosprawnej i jej potrzeby w zakresie rozwijania umiejętności społecznych (§ 5 ust. 10). Przy rozpatrywaniu wniosku o dofinansowanie bierze się pod uwagę stopień i rodzaj niepełnosprawności wnioskodawcy oraz wpływ niepełnosprawności na możliwość realizacji przez wnioskodawcę kontaktów społecznych w codziennym funkcjonowaniu, a także uwzględnia się na korzyść wnioskodawcy fakt niekorzystania z dofinansowania w roku poprzednim (§ 5 ust. 11). Pierwszeństwo w uzyskaniu dofinansowania mają osoby niepełnosprawne, które posiadają orzeczenia o zaliczeniu do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności albo równoważne, osoby niepełnosprawne w wieku do 16 lat albo w wieku do 24 lat uczące się i niepracujące bez względu na stopień niepełnosprawności (§ 5 ust. 12). Uzyskanie dofinansowania w danym roku nie wyklucza uzyskania dofinansowania w roku następnym (§ 5 ust. 13). Według § 6 ust. 1 rozporządzenia wysokość dofinansowania wynosi:

- 27% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej

„Monitor Polski”, zwanym dalej „przeciętnym wynagrodzeniem” - dla osoby niepełnosprawnej ze znacznym stopniem niepełnosprawności, osoby niepełnosprawnej w wieku do 16. roku życia oraz osoby niepełnosprawnej w wieku 16-24 lat uczącej się i niepracującej, bez względu na stopień niepełnosprawności;

- 25% przeciętnego wynagrodzenia - dla osoby niepełnosprawnej z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności;
- 23% przeciętnego wynagrodzenia - dla osoby niepełnosprawnej z lekkim stopniem niepełnosprawności;
- 18% przeciętnego wynagrodzenia - dla osoby niepełnosprawnej zatrudnionej w zakładzie pracy chronionej, niezależnie od posiadanego stopnia niepełnosprawności oraz dla opiekuna osoby niepełnosprawnej.

Osoba niepełnosprawna, w terminie 30 dni od otrzymania powiadomienia o przyznaniu dofinansowania, nie później jednak niż na 21 dni przed dniem rozpoczęcia turnusu, przekazuje PCPR informację o wyborze turnusu, w którym będzie uczestniczyła (§ 7). Przekazanie dofinansowania organizatorowi turnusu następuje w terminie 7 dni od dnia otrzymania oświadczenia organizatora, jednak nie później niż na 7 dni przed dniem rozpoczęcia tego turnusu (§ 8 ust. 3).

Za dobór uczestników, prawidłową realizację programów turnusów oraz miejsce ich realizacji, uwzględniając rodzaj niepełnosprawności lub schorzenia albo dysfunkcji uczestników odpowiada organizator turnusów (§ 13). Organizator zgodnie z § 12 ust. 1 rozporządzenia powinien spełniać następujące warunki:

- realizować turnusy zgodnie z opracowanymi i złożonymi u wojewody programami tych turnusów;
- zapewnić kadrę gwarantującą prawidłową realizację programów turnusów, w skład której wchodzi w szczególności: kierownik odpowiedzialny za przebieg danego turnusu, pielęgniarka, specjalista do spraw rehabilitacji ruchowej, specjalista do spraw rekreacji, pedagog lub inna osoba posiadająca przygotowanie pedagogiczne w przypadku turnusów organizowanych dla dzieci niepełnosprawnych lub osób z upośledzeniem umysłowym, psycholog lub lekarz psychiatra w przypadku turnusów organizowanych dla osób z chorobą psychiczną, tłumacz języka migowego w przypadku turnusów organizowanych dla osób z dysfunkcją narządu słuchu, inni specjaliści w zależności od potrzeb wynikających z programu danego turnusu lub niepełnosprawności uczestników tego turnusu;
- zapewnić łączny czas zorganizowanych zajęć indywidualnych i grupowych na turnusach w wymiarze nie mniejszym niż 6 godzin dziennie, a dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz osób z upośledzeniem umysłowym w wymiarze nie mniejszym niż 7 godzin dziennie;
- zapewnić zajęcia specjalistyczne związane z rodzajem danego turnusu i uwzględniające rodzaj niepełnosprawności lub rodzaj dysfunkcji albo schorzeń uczestników turnusu w wymiarze nie mniejszym niż 60% ogólnego czasu zorganizowanych zajęć dla uczestników turnusu, określonych w programie tego turnusu;
- zapewnić osobom niepełnosprawnym stałą opiekę pielęgniarską i umożliwić korzystanie z opieki lekarskiej podczas turnusów; przekazać właściwemu centrum pomocy informację o przebiegu turnusu;
- przekazywać wojewodzie w terminie do dnia 31 stycznia informację o zrealizowanych w poprzednim roku kalendarzowym turnusach, z uwzględnieniem liczby tych turnusów i liczby uczestników.

W ośrodkach wpisanych do rejestru ośrodków, u organizatorów turnusów rehabilitacyjnych wpisanych do rejestru organizatorów tych turnusów oraz na turnusach rehabilitacyjnych prowadzonych przez tych organizatorów mogą być przeprowadzane kontrole przez wojewodę lub PCPR właściwe dla siedziby ośrodka (§18 ust. 1 i §19 ust. 1 i 2). Wzory wniosków o dofinansowanie ze środków Funduszu uczestnictwa w turnusie i lekarza o skierowanie na turnus zostały określone w załączniku nr 1 i 2 do rozporządzenia.

Sposoby i warunki ochrony przeciwpożarowej budynków zostały określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów²⁹. Zgodnie z § 3 ust. 2 i 3 tego rozporządzenia urządzenia przeciwpożarowe powinny być poddawane przeglądom technicznym i czynnościom konserwacyjnym w okresach ustalonych przez producenta, nie rzadziej jednak niż raz w roku. Wymienione rozporządzenie weszło w życie z dniem 30 czerwca 2010 r. zastępując obowiązujące poprzednio w tym zakresie rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2006 r. o tym samym tytule³⁰.

²⁹ Dz. U. Nr 109, poz. 719.

³⁰ Dz. U. Nr 80, poz. 563.

Wykaz aktów normatywnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721).
2. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).
3. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. Nr 230, poz. 1694).
4. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. Nr 80, poz. 563).
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. Nr 109, poz. 719).

Wykaz jednostek objętych kontrolą oraz osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

Lp.	Jednostka kontrolowana przez NIK	Imię i nazwisko kierownika jednostki
1	2	3
I. PCPR		
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Inowrocławiu	Rafał Walter – dyrektor
2.	MOPR Włocławek	do 31 marca 2012 r. Maria Ignatowska – dyrektor od 1 kwietnia do 31 maja 2012 r. Jadwiga Pawlaczyk – p. o. dyrektora od 1 czerwca 2012 r. Edyta Wiśniewska – dyrektor
3.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radziejowie	Anna Bartczak – kierownik
4.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmnie	Ewa Wirośławska – kierownik
5.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu	Grażyna Wasilczuk – dyrektor
II. Organizatorzy		
1.	Ośrodek Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży „TRATWA” w Steklunku	Agnieszka Piernik – osoba prowadząca działalność gospodarczą
2.	Sanatorium Uzdrowskie Związku Nauczycielstwa Polskiego w Ciechocinku	Bożena Żardecka – dyrektor
3.	Stowarzyszenie „Visus Supremus” przy Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Nr 1 w Bydgoszczy	Marek Sikorski – prezes zarządu
4.	Wojskowe Zakłady Uzbrojenia S. A. w Grudziądzu	Zdzisław Juchacz – prezes zarządu
5.	Zakład Usług Sanatoryjnych i Rehabilitacyjnych „Medical-Chemist Ryszard Jarosz Spółka Jawna” w Bydgoszczy	Małgorzata Maria Jarosz – współwłaściciel Ryszard Jarosz – współwłaściciel
6.	Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit” Sp. z o.o. w Warszawie	Zbigniew Janowski – prezes zarządu
7.	Dom Pomocy Społecznej w Kowalu	Jadwiga Rosiak – dyrektor
III. Ośrodki		
1.	„Przedsiębiorstwo Uzdrowisko Ciechocinek” S.A. w Ciechocinku	od 14.12.2007 r. do 18.08.2011 r. Stefan Smulski – prezes zarządu od 18.08.2011 r. do 17.10.2011 r. PUC kierowali pozostali członkowie Zarządu Edward Gaitkowski i Andrzej Klat – wiceprezesa zarządu od 17.10.2011 r. Marcin Paweł Zajączkowski – prezes zarządu
2.	„SOLANKI” Uzdrowisko Inowrocław Sp. z o.o. z siedzibą w Inowrocławiu	Tadeusz Stanisław Chęsy – prezes zarządu
3.	„Uzdrowska Wieniec” Sp. z o. o. w Wieńcu Zdroju	Alicja Iżycka – prezes zarządu
4.	Centrum Promocji Zdrowia „Sanvit” Sp. z o.o. w Warszawie	Zbigniew Janowski – prezes zarządu
5.	Dom Pomocy Społecznej w Kowalu	Jadwiga Rosiak – dyrektor

Informacje o wnioskach w sprawie dofinansowania uczestnictwa w turnusach

Lp.	Wyszczególnienie	Centrum pomocy					Razem kol. 3-7	
		Inowrocław	Włocławek	Radziejów	Chełmno	Toruń		
1	2	3	4	5	6	7	8	
1.	Liczba wniosków o dofinansowanie uczestnictwa w turnusach ogółem	1 219	1 372	210	353	402	3 556	
1.1.	w 2010 r.	684	786	99	195	208	1 972	
1.2.	w 2011 r.	535	586	111	158	194	1 584	
2.	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	261	265	131	110	188	955	
2.1.	w 2010 r.	149	163	85	78	75	550	
2.2.	w 2011 r.	112	102	46	32	113	405	
3.	Udział wniosków rozpatrzonych pozytywnie w ogólnej liczbie wniosków (w %)	21,4	19,3	62,4	31,2	46,	26,9	
3.1.	w 2010 r.	21,8	20,7	85,9	40,0	36,1	27,9	
3.2.	w 2011 r.	20,9	17,4	41,4	20,3	58,2	25,6	
4.	Liczba opiekunów, którym przyznano dofinansowanie	180	135	49	85	115	564	
4.1.	w 2010 r.	116	87	30	56	46	335	
4.2.	w 2011 r.	64	48	19	29	69	229	
5.	Rodzaje turnusów, w których uczestniczyły osoby niepełnosprawne	x						
5.1.	usprawniająco-rekreacyjny	199	222	129	98	187	835	
5.2.	rekreacyjno-sportowy i sportowy	0	0	0	0	1	1	
5.3.	szkoleniowy	0		0	0	0	0	
5.4.	psychoterapeutyczny	1	0	0	0	0	1	
5.5.	rozwijający zainteresowania i uzdolnienia	0	0	0	0	0	0	
5.6.	nauki niezależnego funkcjonowania z niepełnosprawnością	5	5	2	5	0	17	

Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych
8. Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego
9. Minister Pracy i Polityki Społecznej
10. Prezes Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa
11. Prezes Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
12. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
13. Sejmowa Komisja Polityki Społecznej i Rodziny
14. Sejmowa Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej
15. Senacka Komisja Rodziny i Polityki Społecznej
16. Senacka Komisja Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej
17. Parlamentarzyści województwa kujawsko-pomorskiego
18. Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego
19. Wojewoda Kujawsko-Pomorski
20. Starostowie i prezydenci miast województwa kujawsko-pomorskiego
21. Dyrektorzy powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa kujawsko-pomorskiego